

LA DEVANtera

QUINZENARI CATALANISTA

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ: ASSOCIACIÓ POPULAR CATALANISTA; ESCUDILLERS BLANCHS, 8, 1^a

LO QUE VOLEM

«Volem la llengua catalana ab caràcter oficial y que sian catalans tots los que á Catalunya desempenyin càrrechs públichs: volem Corts catalanes, no sols per estatuir nostre dret y lleys civils, sinó tot lo que 's refereixi a la organisació inferior de nostra terra: volem que catalans sian los jutges y magistrats, y que dintre de Catalunya 's fallin en última instancia 'ls plecs y causas: volem ser arbitres de nostra administració, fixant ab entera llibertat las contribucions é impostos, y volem en fi, la facultat de poder contribuir á la formació del exèrcit espanyol, per medi de voluntaris ó diners, suprimint en absolut las quintas y llevas en massa, y establint que la reserva regional forsores presti servey tant sols dintre de Catalunya.» (Del manifest de la «Unió Catalanista» de 16 de Mars de 1897).

Som romàntichs

Temps ha que 's nota qu' entre molta y molta gent que 's diu catalanista hi ha una desesperant unanimitat de criteri en proclamar que 'l catalanisme ha deixat pera sempre lo període romàntich: pera entrar obertament en el camp de la lluyta política.

Aquesta afirmació ha corregut tan de boca en boca y s' ha popularisat tant, que 's té ya com á article de fé. Darrerament el president del Ateneo y celebrat poeta Sr. Maragall en un inútil aplech de notes sobre 'l viatge d' Alfons XIII betejat ab el nom de «De las reys jornadas» ho ha sancionat: y la sentència amenassa invadirho tot, qui sab si ab seguretat d' éxit; lo que no fora estrany, perque ja 'ns havem acostumat á veure el descens del catalanisme oficial. Al millor dia 'l veurem establir-se de cap contra una cantonada si no despatxa 'ls gossets que fan de guia.

Aném á pams.

No fá gayre temps qu' en aquestes mateixes columnas parlava de la diferencia entre Catalanisme, y catalanisme oficial. La diferencia no ha desaparegut y cal tenirla present sempre que 's tracti de catalanisme.

El Catalanisme en sí, l' idea de llibertat colectiva qu' enclou aquesta paraula, viurá sempre en l' estat en que viu avuy en l' ànima dels pòchs que 'l conreuan. Si s' ha donat en anomenarlo romàntich possehit en aquesta forma vinga la denominació, y fins si enclou un insult ó té un deix d' ironia aquest títol també 'l acceptem y tenim á honra 'l possehirlo.

Som els romàntichs donchs, y en veritat que no deixarem de serho; si algún dia 'ns decidíssim á abandonar el nostre romanticisme, consti ben alt qu' al mirar l' obra del temps passat no diríam qu' havem deixat de ser romàntichs, sinó que confessariam sincerament qu' havem deixat de ser catalanistas.

La nostra manera d' entendre 'l catalanisme es ben diferenta de la manera com l' enten la majoria. Lo creyém sencillament tasca d' educació y progrés del poble catalá y per aixó limitem las nostras energías á la práctica dels procediments d' educació; y creyém que no hi ha catalanisme en la tasca d' educar al poble en procediments polítichs. La nostra manera de fer educa pera aborrrir sense limitació al centralisme, mentres que la manera de fer dels altres á n' el centralisme 'l protegeix donchs l' accepta més ó menys apaybat. En nosaltres hi ha ideal, y en els altres profit propi; buscan la perduda com se sol dir.

Hi ha entre uns y altres la diferencia que hi ha entre 'l Catalanisme en sí y el catalanisme oficial.

Encara que sigui inmodestia ja se sab que som tosuts en donarnos el nom de catalanistas y negar que puguin ostentarlo dignament els altres. Però en comensació acceptém desd' ara 'l nom de romàntichs. L' una cosa vaigi per l' altre.

Totas las cosas se jutjan per la ley de las majorias però nosaltres no l' acceptém perque d' acceptarla hau-

ríam de confesar qu' es certa la afirmació d' haver desaperagut el període romàntich; aixó tenint en compte qu' ab el nom de Catalanisme 's designa avuy un *pout-pourri* de grupos sense intencions clarament conegudas.

Partint donchs de la divisió entre defensors del Catalanisme y proselit del catalanisme oficial consti ben alt qu' els defensors del Catalanisme som romàntichs. Entre 'ls altres n' hi han de dugas menas.

Els uns son aquells que s' han cansat de ser romàntichs perque no son constans en las sevas conviccions —ó no las han tingudas may— y veient que la cosa no donava s' han tornat oportunistas decantant-se cap á la banda del que cotisava ideas á mes alt pren. Aquests si que hi han entrat de plé en la esfera de la lluyta política; son els antichs defensors del Catalanisme qu' en aquells bons temps de la Unió Catalanista militavan en sos rengles romàntichs com era ella á lashoras y respectats per la gent de tots els partits perque comparats ab aquets partits estavan á una alsada á la que ni el baf de la miseria de baix podia arribarhi. Avuy han baixat del pedestal y estan al nivell de terra.

Els altres d' aquesta subdivisió son gent que no hi han entrat á la lluyta política perque ja hi eran. No han fet mes que canviar de camp. Son els desahuciats de tot arreu que van entrar al regionalisme cuan era hora de pescarhi alguna cosa y ab el nom de catalanistas, regionalistas ó autonomistas segons las circunstancias fan lo mateix que feyan cuan eran conservadors ó liberals ó d' un altre color cualsevol.

Tots barrejats aquets proselit del catalanisme oficial poden ser senyalats per aquella afirmació tant corrent, y darrerament sancionada pel Sr. Maragall, perque tots plegats forman la creuhada de las mitjas tintas que gitaneja ab las ideas.

Peró el Catalanisme en sí, que consti ben alt, no s' hi ficará may en las lluytas políticas perque deixaria de ser lo qu' es; y els seus defensors son y serán romàntichs; may polítichs.

R. FOLCH Y CAPDEVILA.

Maig 1904.

Gramática catalana

UNA de les cosas que mes mal efecte produexen al llegir la premsa catalana es la falta de correcció en la part gramatical y lexicogràfica, lo qual es degut á no haverse conreat prou aquesta branca de ciencia, puig á mes d' haverse publicat molt poques gramàtiques catalanes y encara defectuoses, tot just s' está comensant la confecció del diccionari. Així es que aquest defecte de nostres escriptors, tot y essent ben de planyer, es excusable, y dades les circunstancias, molt na-

tural y llògich. Mes la bona voluntat ho ha de compensar; si tothom té interés en honrar nostra parla, cal posar bona atenció en evitar, tant com se pugui, les faltes gramaticals y lexicogràfiques. Font importantíssima hont poden beure 'ls assedegats de purisme es el vocabulari de barbarismes publicat pel senyor Careta Vidal, y an aqueixa obra deurien acudir sempre 'ls qui 's dediquen á la literatura catalana. Es sumament defectuosa, pero lo poch que conté es bo. Es una bona guia que pot servir de molta utilitat, interinament mentre s' está portant á terme l' obra grandiosa de Mossen Alcover.

Mes encara que les petites errades gramaticals ó lexicogràfiques, com hem dit, son excusables, y poch á poch poden anar minvant per l' estudi constant y guia de bons mestres, no obstant convindria posar molt preferent atenció á evitar sempre faltes gravíssimes que s' están cometent á cada pas, faltes tan grosses que constitueixen veraders agravis á nostre llengua estimadíssima. Son tan grossos aquets atentats al geni de la llengua catalana, que 'ns atrevim á assenyalarlos pera que tothom els eviti; perdonin molts companys nostres, als que no tenim la mes mínima intenció d' ofendre; els bons consells son sempre per fi de be.

En primer lloch ens fixarem en l' ortografia. Entre les moltes faltes que 's cometen y que no esmentarem perque no tenen gran importancia, n' hi ha una d' importantíssima y tan vulgarisada que ja ningú 'n fa cas, lo qual no vol dir pas que hagi pres, com se sol dir, carta de naturaleza. Es la formació del plural dels noms acabats en *a*, que equivocadament s' escriu *as*, ortografia purament castellana, completament desconeguda en l' época d' esplendor de nostra llengua. No: al passar al plural los noms acabats en *a*, converteixen aquesta vocal en *e*, així el plural de poeta es poetes, el de la bona nova, les bones noves, etc. Aquesta es l' ortografia genuinament catalana, la que trovém escrita constantment en les obres y documents arxivats dels segles anteriors al XVIII, la que está conforme ab la pronunciació natural de quasi tot el territori catalá, rossellonés, valenciá y mallorquí. Si la pronunciació peculiar d' algunes poques comarques com el Pla de Barcelona 'ns inclina á usar l' ortografia de les *as* ¿per qué l' hem de fer prevaléixer, imitant les tendencies uniformistes que sempre hem combatudes? Si ademés aquesta ortografia viciosa es castellana ¿per qué no hem de procurar desterrarla com els demés barbarismes qui malmeten nostre volgut llenguatge?

Ahont hi ha completa desorientació ortogràfica es en la terminació del infinitiu dels verbs de la 3.ª conjugació, aixó es, aquells qui en l' infinitiu dúen l' accent tónich en la penúltima sílaba. Hi ha qui indistintament los fa acabar tots en *r* y altres qui sempre suprimeixen aquesta terminació. No tenen rahó ni uns ni altres. Pera conéixer quan l' infinitiu ha d' acabarse en *r*, cal fixarse en el futur: *veur-é* (contracció de *veure-é*), *concorrer-é*, *planyer-é* etc. Aquesta terminació del futur no es mes que 'l verb auxiliar *haver*, qui serveix pera formar els temps d' obligació, com ho demostra 'l llenguatge antich, qui separava 'ls elements ab l' intercalació d' altres mots; així se deya antigament *veure los*.

he, plányer la he, y avuy, cambiant el régim, los he de veure ó los veur-é (contracció de *veure* *hè*), la he de plányer ó la planyer-é. Aquells qui equivocadament escriuen *veurer* regoneixerán llur erro sabent que 'l futur no es pas *veurer-é*. No's pot escriure en infinitiu *plánye* perquè 'l futur resultaria *plany-é*, y això no existeix. De manera que mirant la formació del futur se té la regla segura, general y sense cap excepció pera saber l' ortografia del infinitiu.

Un abús que ara 's comet a cada pas es lo mal empleu del pronom possessiu *llur*. Els qui no coneixen exactament la seva significació, atrets per l' hermosura d' aquesta forma gramatical tan clàssica, volen també usarla, empro, desconexadors del geni de la llengua, ho fan tan malament que es una desgracia. Cal fixarshi be ab la diferencia de significat entre 'ls pronoms *seu* y *llur*: el primer indica un sol possessor, y 'l segon varis, axís parlant de la mare d' una persona 's diu *sa mare* ó *la seva mare*, pero la mare de dos ó tres germans es *llur mare* ó *la mare llur*; el pare y mare d' un hom son *sos pares*; els pares y les mares d' una colla de nens son *los pares llurs*. L' etimologia prou que ho indica: *llur*, igual que 'l francès *leur* y l' italià *loro*, ve del llatí *illorum*, genitiu plural del pronom *ille*; significa, donchs, originariament, d' *ells*, y indica, per consegüent, varis possessors. La regla es sumament clara.

Volém també cridar l' atenció sobre una altra paraula nova d' ara, que per ésser nova ja se l' ha comensada a desnaturalisar en perjudici de l' hermosura natural de nostra parla. Si en lloch de perfeccionar nostre llenguatge comensem per malmetre 'l: qué n' hem d' esperar de l' obra de purificació filològica? Per 'xó creyém del cas cridar l' atenció sobre aquest punt. Se tracta del adjectiu *agrícola*, derivat de idéntica forma llatina, pera expressar lo qui pertany al conreu dels camps. Igual que en llatí, donchs, aytal nom es comú á abdós genres: lo mateix s' ha dir *maquinaria agrícola* que *institut agrícola*. Cometen, per lo tant, un gran error aquells qui diuen en el genre masculí *agrícol*, lo qual suposaria un origen llatí *agricolus*, que seria un disbarat com una casa. ¿No faria riure qui tingues la mania de dir *artist*, *homicid*, *tránsfug*? El cas es idéntic.

Y acabarem recomanant que s' eviti un altre barbarisme detestable. Que ningú relisqui usant impensadament el verb sustantiu *ser* tan vulgarisat, forma completament castellana, que ha de sustiur-se sempre per la catalana *ésser*.

Son poques regles les que acabém de dar, pero fàcils, y creyém que son les que mes convé divulgar, pera que vegin desapareixent els principals vicis que encara fan mal a la literatura patria.

BONAVENTURA RIERA.

LLIBERTAT

Qu' es gran la llibertat, si es verdadera! Sa puresa, que 'n diu de coses. Si tots els cors l' aymessin tal com se mereix, quin pas mes gegantí vers la civilització.

Mes, no sembla sino que no vulgui ésser jamay compresa, puig que 'n tot y ésser tant justa y rahonable, es tant migrat y contradictori 'l valor que se li dona, es tant escarnida pels que mes diuen defensarla, qu' á voltas quant surt de certs llabis, tant sols inspira indiferencia; no porque ningú puga desmereixerli llur valor; no porque puga ningú menyspreuhar sa virtut, mes si porque 's demostra que 'n el mon, no hasonat encare l' hora de que la verdadera llibertat, ab tota sa hermosura y justicia, siga l' estrella lluminosa que guíhi als homes, vers l' avens, vers el camí de germanor.

Desgraciadament, nostre poble, es dels que mes distanciat está d' aquest camí.

Que 'n fora de nosaltres, de nostre poble, si estés governat tal com pregonan la immensa majoria de capitosos dels partits, *mes liberals* que 's coneixen fins are? Que 'n fora de tot lo que caygués á las mans d' aytals homes de falsas aspiracions, que fins pronunciant mots que tant sols poden inspirar benevolensa, enlloch de despertar aqueix efecte, se li nega son just valor, puig que no deixan entreveure mes qu' una malícia, un odi contra l' enemich en idees?

Pobres; y que 'n son de pobres de cervell, quan s' atreixen á usar paraulas quina verdadera significa-

ció, no la qu' ells li donan, ha d' ésser garantia y respecte per tothom, y ells ho desitjan únicament per satisfeser sos baixos instints, per realisar sas infundadas venjansas y mesquinas intencions. Ni saben, ni poden compendrer que primer que demanar la llibertat, deu treballarse, per educar, per instruir el poble, porque sense educació, no hi ha respecte possible y si no hi ha respecte, pot haverhi llibertat?

Verament ne causan pena, las desatinadas propagandas que certs elements fan á favor d' idees, quins programas gubernatius als nostres dias y en nostre terra 's fa totalment impossible la seva implantació. En el lema de tots ells, hi veureu la llibertat.

Com es possible regirnos per aquells programas, per justos que fossin, que no ho son pas, tant, si encare qu' admetessim un govern per demés bo, un govern que gobernés ab unas lleys dignas d' un poble civilisat y lliberal, forá possible l' existencia d' aytal govern? Foren respectadas aytals lleys? No. Perque? Perque 'l cor del poble no estaria educat en el grau que las tals lleys precisarian. No son las lleys, que deuen reformarse; no es en las lleys hont te d' haverhi 'l progrés, avans d' hora. Ellas; deuen ésser el retrato del sentiment y civilisació del individu.

L' home no deu demanar progrés inconcientment. Es precis que 'l senti, y que demostrí ab sos actes públics y privats, qu' está identificat ab llurs doctrinas liberals y progressivas.

Cada poble, té 'l govern que 's mereix. Si 'l nostre, es dolent, está á la altura de l' educació de nostre poble.

Lo que cal donchs, no es predicarli programas; lo que fa falta, es ensenyarlo; educarlo, ferlo digne d' una bona administració; encaminantlo pels viaransys de la humanitat, que si es il·lustrat, si posseix l' educació necessaria, no caldrá propagarlos eixos programas, no caldrá exposarlashi las garantias qu' enclouhen ó concedeixen, prou qu' ho veurá lo que 's mereix y tenen de donarli, ja sabrá ferse acreedor de mellor sort. No será llavors tant babau com are, que serveix de juguet en aquesta taifa de polítics qu' enlloch de cumplir ab son deber donantli cultura, no fan mes qu' enganyarlo explotant constantment sa bona fé. Si complissin en lo que 'l deber els imposa, nostre poble possehiria 'l sentiment y educació que li requereix y allavors, que pocas en farien falta de lleys per administrarlo, no *governarlo* puig que si l' individu sap coneixer un delicté, son instint sempre respetuós, será testimoni de lo innecessaria que seria una ley que 'l privés de l' execució del tal delicté.

Lo que deu procurarse no es fer lleys que privin de faltar, sino inculcar l' educació necessaria en el cor del home, porque desterrí lo mal intent que l' indueix á la falta.

Y 'ls que treballan per la llibertat, si la coneixen, que comprenquin que no deuen pas demanarla, sino que llur obligació es demostrar lo qu' es. No deuen demanar llibertat per un poble que no la mereix puig que la seva poquissima educació no li permetria complir ab lo qu' ella mateixa ens obligaria, sino ensenyarla, explicarla, demostrar y mes qu' en párraulas en fets, lo que vol dir llibertat, el valor de l' hermosa y divina llibertat.

Y fentho aixis, la massa del poble enlloch de volguer, com are, el dret de poguer tiranisar á qui com ell no pensa, sabria respectar á tothom, qualsevulga que fos son enemich y respectant, 's faria mereixedor de la llibertat y d' altres coses qu' avuy tant sols desitja ignocentment.

S. MOYA Y BURRUT.

Tarragona Maig 1904.

ENGRUNAS

El tractat franc-anglés últimament celebrat, á tret de tino als guerreros espanyols, essentne bona mostra, las declaraciones fetas per el comandant militar de Ceuta. Els oferim aquest retall:

«La Correspondencia de España publica hoy una interesante entrevista que el general Bernal, que como es sabido es comandante militar de Ceuta, ha celebrado con un redactor de dicho periódico.

Le habló el periodista del tratado franco-anglés, y contestó el general lo siguiente:

«Es un baldón para España este tratado; así lo estimo yo.»

Al hacerle notar que aquella afirmación era muy grave, insistió en ella y añadió:

«No puede pensar, ni por un momento, que nuestra historia se borre en Africa, puesto que el porvenir de España está allí.

¿Que situación, pues, nos crea el tratado?

No lo sé; pero los moros son partidarios de España; quieren nuestro protectorado y no pueden ocultar que llevan nuestra sangre.»

No es que estigan malament aquestas declaraciones pero permetrá que li digui que no n' hi ha per pendressho á la valenta.

«Es un baldón para España este tratado; así lo estimo yo.»

Bueno hombre no li negarem, empero: no deu pas venir d' aquí? Per un baldón s' enfada?

Vaja, posis sobre si, ó sobre d' allá hon vulga, passi revista dels baldons y creguim no s' hi desesperi que d' aquesta mena de baldons n' hi han mitja dotzena á cada... porta. Estarian frescos que per un baldón ens haguessim de posar tristos; oh, y sapiguen com sab de cert que en aquelles terras hi tenen el seu avenir: «No puedo pensar, ni por un momento, que nuestra historia se borre en Africa, PUESTO QUE EL PORVENIR DE ESPAÑA ESTÁ ALLÍ.»

Si senyor sí, el porvenir de España está allí y per tot arreu hon la civilització no hi hagi fet entrada; perquè com diu molt be l' intrépido guerrero es la carnadura moresca la que 'ls declara germans, es la sang de sas venas lo que 'ls uneix, es la mateixa ánima lo que 'ls ajunta, es la rassa progenitora lo que 'ls declara organismes afins.

Vuit sigles de contacte no s' esborran tan fàcilment y mes si considerem que amb aquells vuit sigles, s' empeltaren tan las sangs, que feyna ens donarian, encare avuy, saber quins son els veraders moros.

Aquells grans mérits que 'ns conta l' historia d' Espanya pintantnos com una epopeya la lluyta comensada á Covadonga pel célebre D.^e Pelayo y acabada á Granada per el no menos célebre gran Capitan, may l' hi sapigut veure.

Amb vuitcents anys de lluyta n' hi, á per treure al moros de tot lo mon; com també es ben cert que amb vuitcents anys de vida n' hi ha per arrelrare tot una rassa.

A Granada no tregueren altre cosa que á quatre moros escadussers; el gruix de moros arribá á adaptarse tan á n' aquells terrers que hi prengué carta de naturalesa no cambiant altre cosa que la vestidura, la carnadura y la ánima es ben bé la mateixa... «pero los moros son partidarios de España, quieren nuestro protectorado y no pueden ocultar que LLEVAN NUESTRA SANGRE.» La seva de sang.

Si hu volen mes clar els haurem de donar aygua; y després vindrán á dirnos que tots som germans. Quina parentela tenim á l' altre banda de riul!

La sort es que aquesta mena de parentela fá com la dels cunyats: avuy hu som y demá no hu som. Y prou que no hi ha res pitjor que 'ls disgustos de familia. Y no sé si hu saben que la sogra té mal genit d' ensá que á Cuba va perdre amb honra.

¿No ho saben? En Mazzantini, D. Luis com li diuen els *iniciats*, ha feta escolta al carruatge de S. M. lo Rey d' Espanya, ab gran aplauso de los españoles netos y ab escrafallis dels que badan.

Y al innovarli un inspector de policia que 's retirés del cotxe, digué en Mazzantini qu' ell fora lo mellor guardiá del Rey; y 'l Rey somrigué.

¿No hi veuen vostés un símbol en això?

Un torero fent guardia al poder mayestático que diria l' altre rey (?)!

Y que 'ls senyors de la Comissió abolicionista vagin esclamantse!

Qui negui qu' á Espanya 'ls toros no son la *fiesta nacional* per excelencia s' equivoca. Sa Historia, la d' Espanya, va al unison ab la del toreig. D' un salto de garrocha á Trafalgar; d' un pase de muleta á Cavite; d' una suerte de varas á Santiago y... se continuará. Mancan las sorts de banderillas y ¡ay! la muerte. Tot es simbólico.

Els toreros se codean ab l' alta societat, ab la noblesa de la sang, y del diner, ab diputats y senadors, y fins ministres y... aturat ploma.

El poble que trevallava y pensa pateix la pena negra, y 's mor de fam.

Diuen que 'l capital arraulit va fugint, fugint; la

desesperació s'obra pas, tot trontolla i... las plassas de toros s'omplen sempre.

Que 's proclamí ben alta y fins inviolable la institució del *Arte de Cúchares*, que mentres ella visqui viurà Espanya.

Es mal *patriota* qui no vulgui la vida (1) d' Espanya, y la vida d' Espanya està precisament en això.

¡VIVA ESPAÑA!

Mes la vida de Catalunya reclama precisament lo contrari.

¡Fora toros, fora polítics, fora acanallaments, fora degenerats, fora, en fi, lo *simbol*! Quin goig!

Darrera la porta hi ha un fus.

y acabat, amen Jesús,

La maró iniciada en el camp regionalista un mes enera atribuïda a la discrepància de parers entre 'ls regidors que aquella fracció te en l' Ajuntament de Barcelona sembla que segueix avant y que segons sembla es altre el motiu de la dissidència.

Segons diuen malas llenguas la gran majoria dels regionalistes son partidaris d'apoyar al Sr. Maura tota vegada qui aqut se mostra predisposat a veure amb bons ulls als defensors de una mitja-autonomia administrativa ben entesa y aixis y tot rebaxada y aigualida. Això, naturalment, ha fet sortir de foc als elements *radicals* de la *Lliga Regionalista* protestant enèrgicament de tan vergonyosa componenda y retirantse pera no sancionar amb la seva presencia aquell pasteix polítich.

Y qui son aquets senyors que no volen anar amb en Maura?

Abans de contestar permetin que 'ls recomani a n' els que fa temps se preocupan de las nostres ideas que procurin aguantarse la riallas que 'ls vindran als llavis y que dissimulin el fastich que fan certs temperaments *radicals* d' ocasió y envejós sempre.

Donchs si, sapigan que 'ls elements *escrupulosos* que no tenen prou pit pera declarar-se *afins* amb en Maura (are dels pastels y conxorras s' en diu afinitat) son aquells mateixos que tingueren el fetge de proposar a la *Unió Catalanista* la célebre componenda amb en Polavieja. En Domenech y Montaner es qui capiteneja als *radicals* de La Lliga Regionalista. Aquell mateix senyor que 'ns venia gat per llebra; aquell mateix que junt amb el grupo de *La Ven de Catalunya* se sorti de la *Unió Catalanista* pera lliurar batallas polítiques y arregar lo que poguessin; aquell mateix que hauria posat la noble causa de las reivindicacions patrias en mans de un general espanyol are no gosa a declarar-se maurista... *risum teneatis amici*.

Y lo millor del cas es que a n' aquet senyor y a quatre animetas mes que 'l segueixen, s' els obran de bat a bat las portas del catalanisme procuran ferlosi agradosa la entrada en la 'Unió'. ¡¡Qui ens hu había de dir cinch anys enera!!

Con si els sentis a n' els nostres *práctichs* de la última fornada:—Que esperan a entrar dintre de la *Unió Catalanista*? Que no hu sabeu que j' acabem de tenir fora a tota aquella colla de mals geniots y rutinaris de mena que may haurian deixat al catalanisme volar lliurement per els espays *purissims* hont si lliuran las batallas polítiques espanyolas? Entrin que 'ls agradará; amb poch temps, y allissonats pels actes que Vs. realitzaven, hem cambiat com unas mitjas. Ja no som aquells *inútils somniadors y tontos* com Vs. ens anomenavan; j' han passat aquells radicalismes exteriorisats en el manifest que redactarem quan el tencament de caixas; ja no hi son aquells *escrupuls demostrats* a n' el meeting de Lleyda; ja no 'n surten de articles com aquells que 'ns publicava *La Renaixensa* y en els que els reptavam per las sevas moixigangas y aclariam las atribucions polítiques que Vs. no tenian y pretenian tenir, ja no 'l portem aquell bagatge de conviccions que duyam. Hem après de ser *práctichs* y sabem perfectament, que no hi ha altre cami que 'l que vostes han emprés si se volen tenir las *massas*, (de *massas* n' hi han de ricas, de pobres y de menestrasles) y hem acordat no cristallisar y llesnarnos a la vida activa de la política. Entrin que entre Vs. y nosaltres ja no hi ha cap diferència.

Que n' es d' hermosa la germanó; a mi me té 'l cor robat.

Es admirable l' esforç que 'l Japó ha fet en poch anys que representen un periodo curtíssim pera l' historia d' un poble, pera regenerarse.

Situat a llarguissima distancia dels centres de civilisació tenint per vehinas las inhospitalarias planos de Siberia, la degenerada Corea y 'ls estacionats xinos, quinas religió y costums son per ells obstacle més gros pera rebrer las influencias externes que 'l de sa immensa muralla, semblan que 'l misterios imperi del Mikado dormís el son etern bressolat per l' oratje mari, mes ab una impetuosa revifalla ha demostrat el poder vital de son anima y de com guardaba en son si prou potencia pera colocar-se en primera fila entre 'ls pobles mes poderosos y civilisats.

Y contrasta més l' empenta del Japó ab el general pessimisme que aclapara als pobles europeus, sent mes d' admirar perque també 'ls innovadors del imperi del Sol ixent hantingut que lluytat ab tota energia, entusiasme y constancia pera descrostionar la rutina y preocupacions que un llarch ensofiment habian exte arreu.

¡Llástima que son poder formidable, sa potencia vital s' hagi hagut demanifestar ab las sempre abomibles guerres!

Els que estimem a Catalunya, els que la voldríam, reginte a si mateixa, justa, y civilisada, els que tenim com a mirall, son gloriós passat, també voldríam que las energias que pera revivre la vida propia, arreu ha manifestat, no s' estronquessin, no s' desviessin y seguint l' impuls clar y fecondant que sa propia necessitat de viure li marca desfontant d' influencias forasteras, anessin endevant, ab dessició y fermesa que també tenim nosaltres prou reserva de forsa pera esser dignes successors dels que un temps foren espill de pobles lliures y avensats.

Dins del Catalanisme hi ha molts defectes y grossos. Proba de que no s' hasapigut desmpelegar d' una pila d' influencias que res tenen de catalanistas.

Un dels defectes es el d' aixecar idols insensants personalitats sense mirar gayre si ho mereixen, tot seguint la corrent que uns quants, ells sabran perque, han promogut. Després venen las decepcions, els descrédits y com a coronació 'l ridícul.

Generalment, per no dir casi sempre, quan un home realment val, no es comprés per el poble y fins a voltas es odiat per aquet, pero degut a son mérit va endevant y tart o d' hora se li fa justicia encara que aquesta arriba, casi sempre, quan ja ell no 'n pot rebre esment.

Mes hi ha que malfiarse dels entusiasmases que promouen els que afelegen el poble o alguna de sas qualitats; hi ha que malfiarse dels que sembla que marxan ab el poble, hi ha que malfiarse dels que cantan ab el poble y ab bella forma, vaja y vaporosa, ab caràcter ieritat, y ab veu melosa rodejats d' una aureola de sinceritat y bonhomia (que degavades amaga un anima poch envajable) van fent son cami que no es pas aspre, desert y cutant com els dels grans homes sino encantat de flors com el de las mitjanias moridoras...

L' Antich Concell municipal barceloní

Conferencia donada a la «Associació Popular Catalanista» lo 24 Mars 1904 per EN FRANCESC P. CURET.
(Conclusió)

Recordarem l' hermós y valent acte de lo Conceller en Joan Fivaller, davant lo primer rey de nissaga estrangera, en Ferrán d' Antequera, reclamant en nom del poble lo respecte degut a sas llibertats y prerrogatives ultratjadas per aquell rey, fet sobradament conegut de tot bon catalá, pera que 'l detallém.

La nacionalitat catalana aixeca sas armas contra 'l rey mal pare en Joan II, qui manca a sos debers y juraments calificantse en los escrits de la época, *enemich de la terra*.

La Inquisició invadeix la Europa, la llatina especialment, a Catalunya hi entra també, pero sofocada pels ayres de llibertat qui arreu se respiraban a plé pulmó hagué de cedir un bon xich en son predomini, oferint certes garantias a n-els acusats (4) los interrogatoris erant fidelment recullits y anaba a càrrech de dos sacer-

(4) *Historia de Catalunya y la Corona de Aragón*.—Victor Balaguer.

dots vigilar la redacció; l' acusat coneixia los càrrechs que pesaban sobre dell y rebia una copia del procés a fi de preparar sa defensa, la proba contraria era rebuda y el Sant Ofici la prenia en consideració en sa sentència y l' acusat podia recusar lo fiscal apelant de la sentència al Papa.

Mes ve en Ferrán lo Católich y portat d' un zel imprudent y digne de mellor causa y de son exagerat amor a la religió católica, esborra d' una plomada tot lo institutit en l' esmentat sentit, ordenant als heretjes que 's declarassin ells mateixos pera prevenir la confiscació de bens, sens perjudici no obstant de las penas pecuniarias que resolguessin; el que constituït en presoner del Sant Ofici demanaba absolució, se 'l condemnaba a cadena perpetua; si 'ls inquisidors creyan que la confessió d' un penitent no era sincera, debía esser declarat fals penitent y cremat viu. Se prohibia comunicar al acusat la copia entera de las declaraciones, y al reo que s' el citaba y no compareixia s' el condemnaba com a convicte.

Además revestí a n' als familiars del Sant Ofici d' una tal autoritat y els hi dongué tals prerrogatives, que la ciutat s' escriuix al veure convertit l' Antich Palati Real en estada de la Inquisició. Los Concellers no pogueren menys d' admirarse de veure surgir aquell tiránich y tenebrós poder en una ciutat lliure, al veure aquell estrany tribunal, segregador de conciencias que considerantse com a poder absolut é independent entre 'ls poders tots del Estat, se disposaba a trepitjar furs y privilegis, a no respectar lleys ni costums, dictant ordres despóticas contra cixos drets populars. Barcelona, al contrari de las altres ciutats llatinas que doblegaban humilment lo cap, pel contrari lo aixecá mes alt; aixís es que sempre que la Inquisició intentá invadir lo terreno de las lleys de la ciutat, lo Concell de Cent, sapigué ferla retrocedir.

La disparitat en las relacions entre lo poder real y 'l poble s' accentua durant lo sigle XVII, en que la monarchia espanyola, cau en mans de Lermas y Olivars. Gelosos los barcelonins de sas immunitats y cansats ja d' aguantar la tirania dels espanyols castellans, declaren guerra a mort, després del terrible Corpus de Sanch. Lo Concell de Cent fentse intérprete dels sentiments dels ciutadans respon ab virió a la veu ardenta y patriótica d' en Pau Claris.

Be la guerra de Successió, tant fatal a Catalunya, la qual abraça ab entusiasme la causa del Arxiduch, amparantse ab las potencias aliadas. Mes alguns anys després Catalunya se trobava sola, dividits sos fills en criminals bandos, abandonada del arxiduch que acceptá la corona d' Austria y del apoio de las potencias; mes lo poble de Barcelona avans de rendirse al castellá y al francés jura morir.

Allavors los Concellers que durant tantes centuries mantingueren viu y ardent lo foc del patriotisme, patiren ab sos germans de patria la fam y els horrors de la guerra, defensantse com a braus y disputant lo terreno pam a pam als invasors que degueren entrar a la ciutat demunt muradals de cadavers.

Per fi Barcelona caygué, y aqueixa noble institució orgull de Catalunya, espill d' honradesa y civisme que doná jorns de gloria y benhauransa a la terra que lo vegé neixre, rebe son cop de mort al esser trepitjada y violada la nostra benvolguda independència y llibertat pels sicaris y butxins d' allá hont lo sol se pon.

Era lo dia 16 de Setembre de 1714, poch's días després de la entrada de las tropas castellanias y francesas a Barcelona y a las 3 de la tarde se reuniren en lo Saló de Cent los Concellers Salvador Felfu de la Penya, Raymon Sans, Francesch Antoni Vidal y Joseph Llauredor ab llurs insignias consulars, se presentá l' intendent D. Joseph Patiñó, acompanyat dels nous administradors de la ciutat y posantse en mitj d' ells sense convidarlos ni a seure, els hi manifestá ab llenguatje irónich y altiu, que desde aquell moment havian cessat per la entrada de las armas del rey Católich a Barcelona, en representació de la ciutat, los manaba per encàrrech del mariscal Duch de Berwich que arrimessin totas las insignias consulars, cessessin totalment ells y sos subalterns en l' exercisi de sos càrrechs, empleos y oficios, y fessin entrega de las claus, llibres y tot lo demás concernent a la Casa de la Ciutat als nous administradors de la mateixa. Allavors los concellers se desapropiaren de las claus, llibres y demás efectes pertanyents al Consistori, se despullaren de las gramallas consulars, y sortiren del saló com a senzills particulars los que fins allavors habian sigut los primers magis-

trats de la ciutat, comensant desde llavors la serie de persecucions miserables y criminals qu' enxopá de sanch la terra catalana.

Com si no n' hi hagués prou, fins los mobles del Saló de Cent se cambiaren com se despen del úkase expedit á Madrid lo 28 d' Agost de 1718 que textualment diu: «Habiendo entendido el Rey que en las Casas de Ayuntamiento de esa ciudad de Barcelona se conservan presentemente en un gran salón alto el teatro y asientos que usaba el Consejo de Ciento, manda S. M. que V. E. haga luego se quiten esos asientos antiguos y se ponga la sala en la forma en que están las de los Ayuntamientos de las demás ciudades de estos Reinos».

Aixís anaren desapareixent fins los objectes del gloriós govern municipal de Barcelona.

De la nova institució municipal qu' ha perdurat ab lleugeres modificacions fins ara, preferim no parlarne, insistent solament en que encare que dissolt lo Concell de Cent, no per això havem perdut son esperit, aixís es que las municipalitats qual instauració reivindica lo programa de Manresa, deurián inspirarse en l' esperit, no en la forma, qu' aqueixa constantment cambia, de l' antic Concill comunal, y si algún infusori inflat ens titlla de reaccionaris per aquest fet, li podrém respondre: benhaja, la reacció que dona il·limitada llibertat als individus, que protegeix tots los interessos legítims, que expandeix la cultura, qu' obra las portas de la sempre liberal y democrática Barcelona á la civilització y á las corrents progressivas qu' invadeixen benèficament los pobles; de la institució que no admet tirans ni ídols de dalt ni de baix, que sab posarse enfront de tots los poders, tant del Rey com de l' Església, quan aqueixos pretenen coartar la llibertat dels ciutadans y mermar sos drets. D' aqueixas reaccions ne som y en volem ser reaccionaris.

Jochs Florals

Seguint la costum establerta lo primer diumenge de Maig, que enguany s' escaigüé lo dia 1.er tingué lloch en la gran sala de contractacions de la Llotja de Mar aquesta patriòtica festa. Molt abans de la hora anunciada comensaren á veure animadíssims los voltants del edifici que s' anava omplint d' aymadors de nostra patria desitjosos de sentir los cants de Patria, Fé y Amor que cada any en aytal diada entonan llurs poetas. La sala presentava un brillant cop de vista, los vestits de tons clars de las damas y senyoretas destacant sobre el fons fosch dels vestits negres dels homens feya talment l' efecte de la florida de la Catalunya nova aixecantse esplendorosa sobre las despulles de lo que fou.

Ben aprop de dos quarts de dugas aparesqué el Consistori presidit pel Mestre en Gay Saber don Joaquim Riera y Bertrán y acompanyat dels representants de las autoritats locals, de las entitats polítiques, científicas, literarias y artísticas y dels Mestres en Gay Saber. Acallats los naturals aplaudiments produints per la entrada del Consistori, és declarada oberta la festa, llegint en Manel Folch y Torres lo discurs del president del del Consistori d' enguany seyor Riera y Bertrán.

En ell, comensa negant que en los Jochs Florals se fassi política, si per política s' enten la d' un partit ó banderia determinada, mes si aixó's refereix á recordar las gestas gloriosas de nostra aymada terra per despertar activitats condormidas y aunar voluntats per l' autonomia de la patria catalana allavors si que si fá política y se ni deu fer puig que entra de plé en la finalitat dels Jochs Florals. Esmenta algunas de las reivindicacions per las que lluita Catalunya, afirmant que la causa d' aquesta será sempre gran y justa, en car que tractin d' empetirilla alguns polítics amb promesas vagas é incompletas, puig sa grandesa y justicia no depen de cap home per gran ni noble que aquest sigui. Sosté que la formula del remey social está inclosa en lo tema dels Jochs Florals, comparantlos amb los de Llibertat, Igualtat y Paternitat qu' usaren els antichs revolucionaris. Feu un detingut elogi de la constitució de la familia catalana y després de defensar la necessitat de la implantació de la autonomia y de volguer rebutjar lo dictat de separatistas, acabá son parlament apostrofant als poders publichs per la deixadesa en tot lo que afecta á la vida anímica de Catalunya.

Seguidament lo Secretari del Consistori en Manel de Montoliu llegí la Memoria dels treballs presentats

fent un detingut analisis dels mateixos després de dedicar un hermós y encoratjedor cant á la nostra renaixensa literaria estudiant los seves actuals tendencies y després de dedicar un recort als catalans il·lustres que finiren durant l' anyada, entre 'ls quals hi ha en Frederich Renyé y Viladot, en Joseph M.ª Pellicer y Pagés, en Andreu de Ferrán y Dumont, en Carles Montagu, Na M.ª de la Mercé Arteaga, en Carles Renonadí, en Enrich de Mercadé en March Mir, en Torquat Tasso y Serra, en Joseph Coll y Britapaja, Mossén Tomás de A. Rigualt, en Maurici Serrahima, en Ramon Tusquets, en Antoni Noguera, en Manel Xuclá y Maurici, doctor Mossén Bonaventura Ribas, en Ignasi Ferrer y Carrió, en Joseph de Martí Cardenas, en Jaume Andreu y altres, se procedeix á la obertura dels plechs que contenen els noms dels autors premiats: que son com segueix:

Flor Natural.—En Joan Maragall per sa poesia «Glosa» qui nomena reyna de la festa á sa esposa Na Clara Noble de Maragall, que ocupa son sítal d' honor en mitg de forts picaments de mans: llegí la poesia lo distingit actor del Teatre Catalá en Enrich Borrás; **Accésits.**—En Joseph Carner, En Jaume Bofill y Matas y En Joan Llongueras.

En glantina d' or.—En Miquel Ferrá per sa poesia «Cisma», fou llegida pel senyor Camino. **Accésits.**—En Antón Busquets y Punset y En Oriol Martorell.

Viola d' or y argent.—En Joseph Carner per la collecció de sonets titolats «Corones» dels que n' llegí alguns l' actor del Teatre Intim senyor Puiggari. **Accésits.**—En Joseph Paradedá y Sala y En Joan María Guasch.

Per haber obtingut los tres premis ordinaris es proclamat Mestre en Gay Saber en Joan Maragall.

Copa artística del Consistori.—En Joseph M.ª Folch y Torres, igualment quels dos accésits que s' concediren.

Primer premi extraordinari del Consistori.—En Gabriel Alomar. **Accésit** en Jaume Novellas de Molins. **Segon premi extraordinari del Consistori.**—En Ernest Soler de las Casas. **Accésit** en Antón Busquets y Punset.

Premi del Ajuntament de Tarragona.—En Llorens Ribé y Campins. **Accésit** en Joseph Carner.

Premi de la Unió Catalanista.—En Ramon Surinyach y Senties. **Accésit** lo senyor Roselló y Roure.

Premi del seyor Bisbe de Vich.—Mn. Joseph Guídiol y Cunill.

Se concedeixen además dugas mencions honorífiques á la Flor Natural, dugas á la Viola d' or y una al premi del senyor Bisbe de Vich.

Llegí el discurs de gracias lo mantenedor tarragoní, En Ferran de Querol un ben escrit treball enaltint la gloriosa festa que s' acababa de celebrar.

Per tots hi hagué forts aplaudiment y fins al final hi hagué qui desentoná. «Els Segadors».

R.

BIBLIOGRAFIA

LA FABRICANTA. Novela de costums barceloninas per Dolors Moncerdá de Maciá, decorada per Enrich Moncerdá, grabat y estampat de Thomas.

Dignes de lloansa son els esforços dels aymants de la literatura catalana que no reparable en sacrificis, procuran aumentar el ja nómbros catàlech d' obras escrites en nostra llengua.

Y mes d' alabar son quan logran presentar treballs tan acabats, tan delicadament editats y ab tan bellas ilustracions, com n' es bon exemple l' última producció de la notable escriptora Sra. Moncerdá.

«La Fabricanta» quina acció té lloch en el naixement de la actual gran industria barcelonina, se desenrotlla suauament, sens esforços.

Els tipus son molt ben caracterizats l' ambient en que s' mouen ben definit y ab tot y no haberhi grans aconeximents (segons expressió de Schopenhauer, tampoch n' hi ha en las quatre millors novelas que son la corona d' aquest género literari) sa lectura no cansa ans al contrari, se fa interessant y fins emociona, degut á la veritat, sencillez y llenguatge adequat ab que está presentada.

Felicitem á la Sra. Moncerdá y esperém novas produccions de sa ben trempada ploma.

NOVAS

S' han circulat per la Junta Permanent los nomenaments de Delegats de la propera Assemblea de la Unió Catalanista; hi va inclós lo projecte de Bases y la proposició que presenta la Junta; todas las esmenas han d' esser entregadas avans del 15 del corrent en la secretaria de la Unió. Com ja diguerem las sessions tindrán lloch los dias 22 y 23 en el Teatre de las Arts d' aquesta ciutat; s' han concedit passes als periodistas que vulguin assistirhi.

—Al Circul de Propietaris de Gracia s' han organitzat unas cuantas vetlladas artísticas amb la cooperació del Teatre Intim, que s' vehuen molt concorregudas; en la primera sessió «s representa la pastorella Goethe «Eridon y Amina» y «Misteri de Dolor» den Adriá Gual. Lo dia avans hi havia donat una conferencia sobre lo Teatre lo Sr. Pujol y Brull.

—Al Centre Excursionista de Catalunya segueix regnant la mes gran animació en los molts actes que se venen donant desde comensament de curs; durant aquesta quinzena á mes de las lliçons que ve donant en Rosendo Serra y Pagés cada dimecres sobre Historia de la Literatura Catalana, si han efectuat els actes següents: lo dia 29 del proppassat lo president en Cessar A. Torras llegí la ressenya de la excursió al Pich de Bolandran, 2.600 metres d' alsada, ilustrada amb bonicas projeccions fotogríficas, aquesta excursió fou una de las que revestiren mes importancia per esser la primera en que hi assistiren senyoras y senyoretas com á socis del Centre celebrantse després la sessió preparatoria de la excursió á Palautordera á Canet de Mar; lo dia 6 del corrent si llegiren las ressenyas de una excursió á la Font de Bor (Cerdanya) den Ignasi Soler y Escofet y la del compte xexer Birger Morner delegat del Centre á Constantinopla de una excursió á la Vall d' Andorra, celebrantse després las sessions preparatorias per las excursions de la Ascensió; además té aquest Centre projectadas las següents excursions per la temporada de primavera:

Excursió á la Vall de Marlés desde l' naixement del riu fins al seu aigua barreig ab el Llobregat; serras d' Estiula, Matamala y Pinós en tota sa extensió, dias 12, 13, 14 y 15 de maig, festa de l' Ascensió.

Excursió al Canigó, dias 12, 13 y 14 de maig.

Excursió á Sant Llorens dels Piteus y montanyas de Busa, dias 21, 22, 23 y 24 de maig, Pasqua Granada.

Excursió á Lleyda, dias 22 y 23 de maig, Pasqua Granada.

Excursió á la Cartoixa de Montalegre, la Conreria, Turó de Fra Rafael, Sant Fost y Mollet, dia 29 de maig. Recomana als senyors socis del Centre per la facilitat de la excursió y bellesa del panorama y dels paisatges que s' disfrutun.

Excursió á Sant Llorens del Munt, dia 12 de juny.

Excursió á Castell de l' Areny y la Quar, Sant Romá de la Clusa, La Pobla de Montgrony, dias 23, 24, 25 y 26 de juny, festa de Sant Joan.

—La Cooperativa Obrera Catalana ha obert ja la seva escola catalana en una gran sala de ca l' Erasme, carrer de la Riera Alta, que no duptem donará bons fruits per la terra catalana.

—L' Esbart cantaire «Novell Planter» donará aquest mes una bona mostra de sos avenços en las excursions que té projectadas y que son los següents: lo dia 8 á Vilafraña del Panadés, lo dia 12 á Sitges, lo dia 15 á Vilanova y Veltrú, lo dia 22 á Vich y l' endemà dia 23 allargará la excursió visitant l' historich monastir de Sta. Maria de Ripoll. Cooperaran en dits concerts los senyors Buxó, López y Rabentós.

—Lo passat diumenge, dia 7, tingué lloch á la «Lliga de Catalunya» una vetllada literaria-musical, que resultá verament notable, tant per la qualitat dels treballs que componaban lo programa com per la nombrosa y escullida concurrencia que hi assistí, entre la qual vegegern coneguts literats, abundanthi distingidas damas y senyoretas que dongueren mes animació á la festa.

La part musical, en la qual se feren sentir bellíssimas composicions, aná á càrrech de las Srtas. Mercés Vallcorba é Italia Cantieró, y l' Srs. Santamaría y Jaudenes, que foren molt felicitats.

Precedí á la part literaria un ben escrit parlament de nostre bon amic en Ignasi L. Brichs que signé molt aplaudit.

Se llegiren poesias d' en Pere Palau González de Quijano, Bori y Fontestá, Viura y Pelay Briz.

Lo distingit actor del Teatre Catalá Sr. Borrás llegí magistralment la poesia *La mort d' En Joan II d' Aragó* d' Angel Guimerá, mereixent els honors de la repetició.

La part de prosa aná á càrrech dels Srs. Roselló y Suriñach Senties que llegiren treballs seus.

Lo distingit escriptor en Emili Vilanova llegí un quadre de la seva collecció sen ovacionat.

La concurrencia que aplaudi xardorosament tots los números del programa, sortí molt satisfeta del acte.

Pel diumenge 29 del corrent n' hi ha altre vetllada projectada, que creyem no desmereixerá de la celebrada.

—En lo nombre passat al consignar la vetllada que tingué lloch al Ateneu Barcelonés, en la qual se llegí lo libre póstum de Mossen Jacinto Verdader, *Eucaristiques*, diguerem equivocadament que lo prólech estaba escrit pel Sr. Palau González de Quijano, quan en realitat ho es del distingit escriptor rossellonés en Agustí Vassal, traductor de dita obra al francès.

—En l' Ateneu Barcelonés han tingut lloch darrerament tres notables conferencias, que la manca d' espay no ns permet ressenyar com voldríam y s' mereixen.

Anaren á càrrech, respectivament, dels escriptors mallorquins en Joan Alcover, que disertá sobre: «La Humanisació del Art», en Miquel S. Oliver, que tractá «La extensió é intensitat del Catalanisme» y del distingit literat florentí Sr. León Pagano, que desanrotilá lo tema: «Evolució filològica en la República Argentina».